

RÁKÓCZI

Hírvivő

A RÁKÓCZI SZÖVETSÉG LAPJA

FELTÁMADÁS!?

ESTERHÁZY JÁNOS

OKTATÁSI-NEVELÉSI TÁMOGATÁS

MÁRCIUS 15.

CULTURA NOSTRA

TÁTRA 2005

15. ÉVFOLYAM 1. SZÁM, 2005. MÁRCIUS

„A te kezében van szívünk, Uram,
Döfd át szereteted nyílával,
Gyűjtsd fel a lomhákat,
Vezesd vissza az eltévedetteket,
Világíts meg a vakokat,
Lágyítsd meg a hajthatatlanokat,
Bátorítsd meg a habozókat,
Tanítsd a tudatlanokat,
Gyarátsd bennünk a hitet,
Gyűjtsd föl a kölcsönös szeretet
lángját,
S újra és újra kérlek,
Add, hogy szereteted gyarapodjék,
Hogy ez az isteni láng
Eméssze föl viszálykodásainkat.”

H. Rákóczi Ferenc

CUM DEO PRO PATRIA ET LIBERTATE

Feltámadás!?

Magyarország nem keresztény állam – állítja feketén-fehéren az egyik parlamenti párt, és ha szigorúan vizsgáljuk a tényeket, igaz van. Egy nép, amelyik – ne szépítsük – decemberben kitagadta határon túli rosvárait, nem keresztény. A nép, amely évente ötvenezer magzat maradványait dobja ki a konténerbe, nem keresztény. A nép, amelynek fiataljai közül a templomokba már alig jut valaki, nem keresztény. A nép, amely idomult a modern társadalmak szélsőséges individualizmusához, a mindent pénzben és azonnal megragadható sikerekben mérő felfogásához, nem keresztény. Nincs morálja, nincs összetartó erője, nincs egységesen tudatosult célja. Nem célja még a fennmaradás sem.

Persze, mondhatnók, mikor volt a nép keresztény? Mikor volt a többség morális? Nem csak egy lázas, múltba vesző eszményképkeresés, mikor korábbi korok elveszett értékei felett siránkozunk? Sosem voltunk nagy hőmpölygő nép, miinc a német, a francia. Minden szempontból kis nép voltunk, amely azonban erején felül nevelt (és nevel) ki magából óriásokat, akik aztán vilákon vitték a többieket is. Nos, lehet, hogy egy nép egésze, vagy java a történelem egyetlen pillanatában sem cselekedett erkölcsi célok – ha úgy tetszik, a keresztény eszmerendszer tételői – által vezérelten, de legalább ismerté azokat, tudta, ha hibázott, ha azokkal ellentétesen cselekedett. És olykor legalább büntudatot érzett, máskor pedig megpróbált javítani magát. A túlélésért folytatott folyamatos, mindig újra és újra kezdődő küzdelem pedig megerősített bizonyos képességeket, ragaszkodásokat bizonyos értékekhez. A morál akkor is hat, ha „csak” velünk van, de éppen nem nekünk megfelelően cselekszünk. Mára azonban mintha teljesen eltűnt volna körünkbelől. A vendéglős drága és rossz húst tesz elénk, a kőműves sítet rak a ház alapjába, a tanár inkább lemegy a kocsmába, mintsem hogy másnap reggelre készülődjön, a privatizátor meg milliárdokat vág zsebre a közvagyonból.

Mégis, oly öröm ellenkező példákra lelünk Belesni egy cipészszület kirkatán, meglátni, ahogy a mester bent dolgozik; inni egy jó kávét egy kávéházban, ahol nyakkendőös pincér mosolyog ránk, felkaszolja kabátunkat, mikor belépünk; elolvasni egy könyvet, és nyerni belőle néhány gondolatot, amelyet megoszthatunk másokkal; olykor a lehétköznapi példák vidítják fel az embert, és bizonyítják: még mindig működik az ország – akár jól is működhetne.

Az egész valahogy mégsem működik. Nem a politika az, ami cson változtatni tudna, mert az emberek bensőjét nem ígérekkel és nem könyörögmányokkal lehet átfőrmálni. Szisztematikus nemzetépítés kell, több évtizedre ható. Ez ma kilátástalannak látszik.

Ha a magyar társadalom továbbra is a jelenlegi útemben fog, 2050-re héttmilliónyian leszünk. Száz évre rá meg lehet, hogy végleg eltűnünk, a tradicionális értelemben emlegetett – mára már csupán illúzióként létező? – Európával egyetemben. Más nép jön e tájra, és ez így is van rendjén. Nem maradhat e gyönyörű terület benépesítetlen, kihasználatlan.

Lehet, hogy bevégeztük küldetésünket. Lehet, hogy nem is volt különösebb küldetésünk, csak a nemzeti dőlyf és őntudat próbálta azt elhittetni velünk. A sirt, hol nemzet süllyed el, még csak népek sem veszik majd körül, sehol nem hullik egy gyászkönyv sem. Herdernek mégis igaz van?

Mi maradt? Húsvét után vagyunk, bízunk a magunk feltámadásában is. De az nem hozza meg a földi boldogulást. Magyarország ma nem keresztény állam, mi nem vagyunk keresztény nép. De egyetlen esélyünk a túlélésre, ha azzá válunk. Így hát, bízva a Gondviselés erejében és bölcsességében, abban, hogy mindennek célja van, hogy a mi létünk és sorsunk is értelmet hordoz, tovább folytatjuk szerény munkánkat.

Koltay András (főszerkesztő)

A címlapon Rubens: Feltámadás című festménye látható.

TARTALOM

Feltámadás	2
Esterházy János emlékünnepegről	3
Új helyi szervezetek	3
A Rákóczi Szövetség március 15-i díákutatási programja	4
Tátra 2005 Szabadegyetem	6
A Magyar Kultúra Napja Gyöngyösön	7
A Cultura Nostra történelmi vetélkedőről	8
A Rákóczi Klub életéből	9
Kárpát-medencei Kastélykrónika	9
Összefoglaló a Rákóczi Szövetség felvidéki oktatási-nevelési kezdeményezésének eredményeiről	10
Esterházy Jánosról lengyelül	12
Balassagyarmat helyzallása 1919-ben	13
Az alsósztrégovai Madách-síremlekről	14
A „Hotel de Transylvanie”	15
A Civil Tanácsadó Irodáról	15

IMPRESSZUM

RAKÓCZI HÍRVIVŐ

A Rákóczi Szövetség lapja
Megjelenik negyedévenként 1500 példányban

Postacím: 1027 Budapest, Szász Károly u. 1. IV. 1.
Telefon: 201-3067, 212-8891

Főszerkesztő:
dr. Koltay András

Szerkesztőbizottság:
dr. Halzl József, dr. Vigh Károly, dr. Ugron Gáspár

Honlap: www.rakoczi.com
E-mail: rakoczi@rakoczi.com

Az Esterházy János emlékünnepegről

A Rákóczi Szövetség és az azon belül működő Esterházy János Emlékbizottság Immáron tizennegyedik alkalommal tartotta Budapesten, 2005. március 6-án a felvidéki mártír politikusra, gróf Esterházy Jánosra emlékező ünnepségét.

A jebes idő, a kora tavaszi hideg ellenére szép számmal gyűltek össze a budapesti, vidéki, valamint a Felvidékről érkező megemlékezők, hogy leróják tiszteletüket az V. kerületi Szóp utca 3. szám alatti ház falán elhelyezett emléktáblánál, ahol annak idején budapesti tartózkodása alatt gróf Esterházy János lakott.

A koszorúzási ünnepség bevezetőjeként az ipolybalogi Szent Korona-kórus elénekelt a Himnuszot. Ezt követően Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hivatalának egykori elnöke tartotta megható megemlékező beszédét, majd a megjelentek megkoszorúzták az emléktáblát, a Szózat eléneklése után pedig a Magyarok Házában folytatódott az ünnepség.

Itt Stelczer Elemér, az Esterházy Emlékbizottság elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd Török Bálint, az Esterházy Bizottság tagja felolvasta Esterházy Alice keserű hangú levelét, melyet a magyar társadalom – a december 5-i népszavazás eredményében

manifesztálódott – részvétlensége indukált.

Az ünnepség következő felszólalója Csáky Pál, a Szlovák Köztársaság miniszterelnök-helyettese volt, aki beszédében méltatta Esterházy János politikai pályáját. Az enyhülés jeleként említette, hogy a szlovák kormány anyagi hozzájárulásával készül Esterházy János Búcs községben felállítandó melliszoborra, melynek felavatására előreláthatólag 2005. június elején kerül sor.

A beszéd elhangzása után következett az emlékérmek átadása. Az idén is ketten részesültek a kitüntetésben, elsőként Hetényi József cellódömölki nyugdíjas, aki Kelet-Szibériában a Gulág légerében fiatal leventeként rabtársa és körházi ápolója volt Esterházy Jánosnak, ahogyan ő hívta: „János bácsi”-nak.

A másik kitüntetett Burián László plébános volt, aki az 1945-ös kiteleptések idején a Felvidékről Csehországba deportált magyar családokat önként követte, hogy lelki gondozójuk, vigasztalójuk legyen, és aki emiatt az ezt követő években Szlovákiában meghurcoltatásban részesült. Betegsége miatt nem tudott személyesen jelen lenni, a kitüntetést nevében unokahúga vette át. Ezúton kívá-

nunk neki mielőbbi gyógyulást és hosszú életet! A megemlékező ünnepség befejezéséknél a közönség elénekelt a Szózatot.

A rendezvény után a Rákóczi Szövetség és az Esterházy Emlékbizottság megvendégelte a kitüntetetteket és a határontúlról jött vendégeket. Martényi Árpád, a Rákóczi Szövetség elnökségének tagja mondott pohárköszöntőt. A rendezvényen számos televízió-csatorna és sajtóorgánium képviselője megjelent, és hírt adott a történekekről.

Stelczer Elemér
az Esterházy János
Emlékbizottság elnöke

Új helyi szervezetek

A Rákóczi Szövetség a december 5-iki népszavazást követően a kárpát-medencei magyar ifúság, a Szövetséghez történő csatlakozására kíván még az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt fektetni. Ezért támogatja, ha ifjúsági helyi szervezetek jönnek létre középiskolákban, egyetemeken.

Az elmúlt negyedévben a Rákóczi Szövetség öt új helyi ifjúsági szervezete alakult meg a Kárpát-medencében: január 21-én két dunaszerdahelyi és egy somorjai szakmunkásképző iskola alakított közösen szervezetet. Ugyanazon a napon a somorjai gimnáziumban is helyi ifjúsági szervezet alakult. A két eseményen a Szövetség központjától jelen volt Halzl József elnök és Kővári Dénes. Február 3-án az érsekújvári Jedlik Ányos Elektrotechnikai Szakközépiskolában és a szintén érsekújvári magyar gimnáziumban jött létre szervezet, az alakuló gyűlésen részt vett Halzl József elnök és Nagy Zoltán. Március 4-én a komáromi Selye János Gimnáziumban született új Rákóczi alapszervezet, Ugron Gáspár főtitkár részvételével. Nagy szeretettel köszöntjük új szervezetelnk tagjait!

Helyreigazítás

Lapunk legutóbbi – 2004/3., decemberi – számában a 15. oldalon „Az Időjárás titkainak nyomában. Kenessey Kálmán Ógyallán” című írás szerzőjének neve nem Kenessey Kálmán, hanem Kenessey Béla. Elnézést kérünk a hibáért.

A szerkesztőség

KÉRJÜK AJÁNLIJA FEL ADÓJÁNAK 1%-AT A HATÁRON TÚLI MAGYARSÁG ÜGYÉBEN KIFEJEZTÉL TEVEKENYSÉGIÜNK TÁMOGATÁSÁRA

A Rákóczi Szövetség 1989-ben azért jött létre, hogy a határon túl élő magyarság nemzeti, kulturális, szellemi, köznevelődési és érdekképviseleti tevékenységét segítsse és hatékonyan részt vállaljon identitásadatuk megőrzésében, vállaltuk továbbá, hogy tájékoztassuk a magyarországi közvéleményt a Kárpát-medencei magyar oktatás és ifjúság helyzetéről.

**Adószámunk: 19719029-1-41.
Kedvözményezett: Rákóczi Szövetség**
A felajánlásokat előre is köszönjük!

A Rákóczi Szövetség március 15-i diákutaztatási programja

Szövetségünk minden évben közel 30 magyarországi középiskola diákságát segíti abban, hogy valamely elcsatolt országrész magyar középiskoláival közösen ünnepeljék március 15-i nemzeti ünnepünket.

A Rákóczi Szövetség 1993 óta minden évben hagyományosan megrendezi március 15-én a diákutaztatási programot, melynek keretében anyagi támogatást nyújt ahhoz, hogy magyarországi iskolák diákjai utazzanak határon túlra az ottani magyar közösséggel együtt ünnepelni a nemzeti ünnepet. Ez lehetőséget nyújt a diákok számára, hogy megismerhessék a határon túli magyarság életét, kultúráját, és egyben jó alkalom az ottani magyar iskolákkal való kapcsolatfelvételre is. Az utazás alkalmat ad arra is, hogy a diákok megismerjék a meglátogatott város és környékének magyar kultúráját és történelmi emlékeit, mely erősítheti nemzeti elköltelezettségüket.

A március 15-i diákutaztatási program évről-évre nagyobb népszerűségnek örvend. 2005-ben is számos iskola jelezte részvételi szándékát és a Szövetség egyeztetett minden olyan utazni kívánó iskolát támogatni, ahol ologet tették a pályázati feltételeknek. Így az idén 53 busznyí iskolás utazott határon túlra, hogy az ottani diákokkal közösen ünnepeljék március 15-ét. A már meglévő partnerkapcsolatok mellett, olyan iskolák is utazhattak, amelyeknek még nem volt kapcsolata határon túli iskolákkal, ezeket a Szövetség segítette a megfelelő kapcsolat kialakításában. Többnyire az iskolákhoz legközelebb eső határon túli régióba utaztak a diákok, így legtöbbször, 37 busznyí diák ment a Felvidékre (Údvard, Alsóbadok, Tornalja, Párkány, Révkomárom, Dunaszerdahely, Tardoskedd, Nagymegyec, Somorja, Kassa, Lonsonc, Fülek, Hídaskürt, Érsekújvár, Szenc, Ógyalla, Galánta, Rimaszombat, Ipolyvábó, Ipolyság, Rozsnyó, Nagykapos).

Kilenc busszal utaztak Erdélybe (Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Székelyhíd, Kolozsvár, Déva, Székelykrosvár, Nagyvárad). Öt busz ment Kárpátaljára (Munkács, Nevetlenfalva, Karácsháza, Mezővári, Beregszász). Egy-egy busz Délvidékre (Zombor), Horvátországba (Eszék) és Ausztráliába (Felsődör).

Az úti beszámolókból, amit a résztvevő diákok küldenek, mindig kiderül, hogy mekkora – és általában első ízben átélt – élmény számukra, hogy egy másik országban ugyan, de magyar kokárdával, ugyanazt az ünnepet magyarul ünneplik meg.

Gaal Borbála

Úti beszámoló március 15-éről

Tornalja

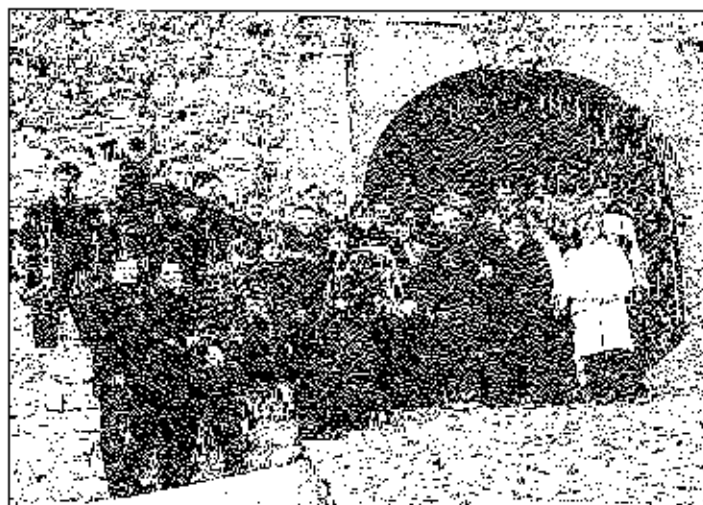
Furcsa reggel volt az indulás reggelen. Ha akartuk volna, sem tudtuk volna nem érezni az ünnep ízét. Hiba voltunk hivatalosan is magyar földön, kabátunkon a nemzeti szín szalaggal valóságosan kilógunk a kokárda nélküli magyar honfiak közül.

Mikor átértünk a határon, felolvasásokat tartottunk az autóbussen, Tornalja városáról, Sajógömöréről és Gömörországról, valamint Krasznahorka várának történetéről.

Délelőtt 11 órakor léptünk be ennek a várnak a kapuján, amely már 44 éve szlovák nemzeti emlékmű. Az Andrássy család hagyatékai, bútorai, a korabeli magyar ruhák, fegyverek, használati tárgyak és a szlovák nyelvű táblák között idegenvezető kalauzolt körbe bennünket.

Délután kettő órakor érkezünk meg a tornaljai Gimnáziumba. Az ünnepség a református templomban kezdődött, melynek tiszteletére négyen palóc népviseletbe öltöztünk. Az istentiszteletet a tornaljai lelkész asszony kérésére a gyöngyösi református lelkész, Kéri Tamás úr tartotta. Az istentisztelet végén közösen elénekeltük nemzeti imánkat, a Himnuszt. Ezután a szomszédos Zoltán kúria parkjába vonultunk a városi ünnepségre és koszorúzásra.

Itt elhangzott a gyöngyösi diákok ünnepi műsora is. Szegedi Anna megyei képviselő asszony ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy a több mint 150 év alatt mit sem fakult a szabadság ünnepének értéke. Sőt! Számukra, felvidéki magyarok számára talán még többet is jelent ez. A résztvevőket nézve mindnyájan éreztük, hogy ez tényleg így van. A koszorúzás után közösen elénekeltük el a Szózatot.

Krasznahorka váránál a gyöngyösi csoport

Hazatérésünk előtt a Rákóczi Magyar Házba látogattunk el, ahol átadtuk ajándékunkat, az egykori „Bottyános” diák által készített festményt (Bottyán és Rákóczi találkozás). Szén Gabriella elénekelt „Krasznahorka büszke vára...” kezdetű dalt. Szabó Ferenc tanár úr felolvasott egy „titokzatos magyartól” december 5. után kapott e-mailt, mely a magyarság összetartozását hangsúlyozza. Ezt a gondolatot továbbszöve Ötse János elszavalta Reményik Sándor „Nem nyugszunk bele” című versét.

Tóth Annamária 12. B (Gyöngyös)

Dunaszerdahely, Pozsony

Nagyon örülök, hogy március 15-én nemzeti ünnepünkön barátaimmal egy felvidéki kiránduláson vehettem részt. Először is a Rákóczi Szövetségnek szeretném megköszönni, akikől jómagam és még 45 diákár-

tam azt a lehetőséget kapta, hogy részt vehetett az ország-tól elszakadt magyarok megemlékezésében.

A kora délelőtti órákban megérkeztünk Dunaszerdahelyre, ahol megnéztük a Csalóközli Múzeumot. Itt egy nagyon kedves hölgy mesélt nekünk az aranyoságról a csalóközliek népviseletéről, mindennapjairól és szokásokról. Ezután a helyi magyar nyelvű Szakközépiskola igazgatónője és egy kollégája átkísért bennünket az evangélikus templomba, ahol találkoztunk az iskola végzős diákjaival. A gyülekezet presbitere röviden ismertette a helyi evangélikus gyülekezetnek és a templomnak a történetét. A nap további programja a Jókai Színházban folytatódott, ahol az alapiskolások műsorát élvezhettük. Előadásukat a kisgyermek hangszíjátéka és a nagyobbak énekkara tette még színvonalasabbá. Rövid utazással átrohogtunk Pozsonyba, ahol először a pozsonyi várat tekintettük meg. Fél négykor mindnyájan tiszteletünket tettük a Medikus-kertben, ahol az ünnepi beszédet a Petőfi-szobornál Csáky Pál, a Szlovák Köztársaság miniszterelnök-helyettese tartotta.

A tőlünk elszakadt magyarok tényleg úgy érzik, hogy ez az ő ünnepük is, és a Petőfi szobornál sokan megemlékeztek, de nem azért mert az iskola vagy más kötelezte őket erre, hanem mert úgy érezték, kell emlékezni olyan fiatalokra, hősökre, akik hittek a nemzetben, és képesek voltak akár meghalni is érte.

Papp Krisztina 11. c (Budapest)

Párkány

Örömmel értesültünk arról, hogy az idei évben is elnyertük a Rákóczi Szövetség támogatását, hogy ismét elfussunk Párkányba.

14-én, hétfőn reggel indultunk el 30 diákkal, és 6 kísérőtanárral, délután 4 órakor értünk át a határon, és az ottani gimnázium egyik tanára kísért el bennünket a szálláshelyre. Az általános iskola falán elhelyezett Kossuth-domborműnél vettünk részt az első koszorúzásban. Innen együtt vonultunk a városi emlékhelyhez, ahol diákjaink a kopjafa két oldalán a magyar zászlót tartották. Itt elhelyeztük koszorúnkat, és elénekeltük a himnuszt. Innen tovább mentünk a Művelődési Házhoz, ahol 6 órakor kezdődött a városi megemlékezés. Először egy szép verscsokrot hallhattunk Petőfi Sándor forradalmi költeményeiből, majd Latorczai János képviselő úr ünnepi beszédét hallhattuk. Bóc Márta a helyi CSEMADOK elnöke köszöntötte az ünnepelő közönséget. A Budapestről érkezett Hubay Jenő Művészeti Iskola fívőszenekei a játszott ezután katonaindulót, és korabeli zeneszámokat.

Köszönjük a lehetőséget, hogy részesei lehettünk a határon kívüli magyarok megható, őszinte, a magyarsághoz tartozásukat bátran vállaló és kifejező ünnepségén, melyen szó esett a december ötödikei népszavazás eredménye okozta csalódásról, így diákjaink is átérzhették ennek súlyát.

Móráné Selmecki Judit, szervező (Szekszárd)

Nagykapos

Az utunk első állomása a Borsi Rákóczi-kastély volt, ahol ünnepélyes keretek között megkoszorúztuk II. Rákóczi Ferenc szobrát, majd megtekintettük a kastélyt, az emlékszobát, ahol a nagyságos fejedelem született. Kázmér István úr, a Rákóczi kastély gondnoka kalauzolt minket, és elmesélte a fejedelem születésének körülményét, a kastély történetét, és a felújítás munkáinak menetét. Utunk második állomása a Leleszi Apátság volt, amelynek levéltára a középkori Magyarország jelentős okmányait őrizte. Az apátság meglátogatása előtt rövid kitérőt tettünk ahhoz a kőhidhoz, ahol 1847. júliusában Petőfi Sándor is járt. Az apátság udvarán megkoszorúztuk az 1944-ben hősi halált halt magyar honvédek emlékművét. Innen Nagyszelmence mentünk, ahol megismerhettük a szlovák-ukrán határt, amely a második világháború után egy falat vágott ketté. A rokonok, barátok, ismerősök csak 60 km-es kerülmél és vízum kiváltása után látogathatják egymást annak ellenére, hogy csupán néhány méter választja el őket. Ezt a furcsa, lehetetlen helyzetet szimbolizálja a két fél székegykapu, amelynek egyik fele a szlovákiai, a másik az ukrán határon lett felállítva 2003 őszén. Örömmel hallottuk,

A gyöngyösiéket Tornalján

hogy ez a helyzet ismert már a nagyvilág politikájában, s rövidesen megnyílt Szelmencen egy átkelőhely.

Nagykaposon meglátogattuk az Ungvidéki magyarok közösségi házát, ahol Erdélyi István néprajzkutató és író emlékkiállítását is megnéztük. Az ünnepi megemlékezés a nagykaposi művelődési házban volt. 16 órakor kezdődött az ünnepi műsor, melyet a helyi alapiskola tanulói, a város énekkara és a gimnázium diákjai adtak, és külön műsort adtak a sátoraljai helyi V. István Közgazdasági Szakközépiskola diákjai. Az ünnepi műsor jól szervezett, felemelő hangulatú és nagy sikerű volt. Az ünnepséget fátylas felvonulás zárta, amely a főtéren álló millenniumi turul-emlékmű koszorúzásával fejeződött be.

Főző Tünde, Nagy Andrea 9. D. (Sátoraljaújhely)

Tardoskedd

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium 2005. március 12-13-án 35 fős csoporttal Tardoskeddre utazott. A gimnáziumot Bonyhád város testvértelepülése, Tardoskedd polgármestere hívta meg a felvidéki településre, hogy együtt ünnepeljék március 15-ét. Vendéglátóink fél 6-ra vártak. Szerencsére a határon gyorsan át tudtuk kelni, így szinte percre pontosan értünk Tardoskeddre, ahol Bara Mihály polgármester úr szívóvyesen fogadott. Városunk képviselőit régi ismerősként üdvözölték.

Másnap 10 órakor a templomban ünnepi mise kezdődött igen népes közönséggel. Rengeteg helyi magyar vett részt a misén, itt voltak a település vezetői, megyei előjárók, a magyar nagykövetség képviselője. A mise szerves folytatásaként következett a templomban az 1848-49-es eseményeket felidéző megemlékezés. Sok vers, Kossuthnóra szinesítette a műsort. Vastaps zárta a szép programot. A templom előtt a mi iskolánk népitáncosai adtak elő verbunkost és más magyar táncokat, dalaiva a hideg márciusi széllel. Ők is hatalmas tetszést arattak. A templom melletti kopjafánál következett a koszorúzás. Ünnepi beszéd, szavatok, a

helyi asszonykórus fellépése után elhelyeztük koszorúnkat az emlékhelynél, Bonyhád és a gimnázium nevében is koszorúztunk. A hideg szél elől jól esett bemenni a kultúrközpontba: 12 órakor megkezdődött az ünnepi ebéd. Ezt megelőzően városunk képviselői és mi is átadtuk ajándékunkat, megköszöntük a szívélyes, meleg vendéglátást. Polgármester úr köszöntet mondott a műsorban való közreműködésünkért. A pazar ebéd végzetével 2 órakor vettünk búcsút vendéglátóinktól, elindultunk haza. Egy rövid városnézés erejéig megálltunk Révkomáromban, majd átkeltünk a határon. Este 7 óra értünk Bonyhádra, fáradtan, de élményekben gazdagon.

Fauszt András, tanár (Bonyhád)

Komárom

2004. március 15-én reggel Esztergomból elindult 22 hetedikes gimnazista diák busszal osztályfőnökük Lovász László P. Rajmund és a szervező tanár, Csiky Mária kíséretében a Temesvári Pelbárt Ferences Gimnáziumból. A Párkányi Magyar Tannyelvű Gimnázium 10 fő hasonló korú gimnazistáját és kísérőjüket, Takács Krisztina tanárnőt, az esztergomi Márta Valéria-híd melletti parkolóban vettük fel az autóbusszra. Együtt mentünk Komáromba, a Monostori erdőhöz. A bevezető folyosón megkoszorúztuk az emléktáblát. A beépőjegyek megváltása után véglegzetek minket az erdő sötét folyosóin, megnéztük a tiszti és legénységi szálláshelyeket, az istállókat. Az építmény bejárása után az épületben újonnan brendezett múzeumot néztük meg. A gyerekeknek tetszett az igényesen kiállított anyag, katonaruhák a 48-49-es szabadságharc, az első és a második világháború idejéből. A puskákat, gránátokat és az ágyút, különösen a fűk vették alaposan szemügyre. A várból kijövet felszálltunk az autóbusszra, és átmertünk a hídon Szlovákiába. Révkomáromban megkoszorúztuk a Klapka-szobrot, majd az Európa Udvarnok nevű helyen megebédeltünk. Az udvar új tétésítmény minden háza más-más ország jellegzetességeit viseli magán.

Innen Kőbölkötra indultunk. A település határában lévő honvédemlékművet, egy gránit obeliszket mindkét iskola megkoszorúztatta. A diákok gondosan elolvasták az emlékmű magyar és szlovák feliratait.

Jókedvvel indultunk Párkányba. A vendég diákokat elvittük az iskolájukig. Vidám hangulatban köszöntünk el egymástól, s ment ki-ki a maga útján, mi Esztergomba. Reméljük, hogy jövőre is sikerül a párkányiakkal együtt ünnepelni. Köszönjük a Rákóczi Szövetségnek, hogy ezt a szép, hazafias érzelmeket is tápláló kirándulást az útiköltség vállalásával lehetővé tette számunkra.

Csiky Mária, szervező (Esztergom)

Tátra 2005 Szabadegyetem

A közelmúltban a hírekből értesülhettünk arról, hogy a Magas-Tátra egy jelentős részét őrjási erejű szélvihar pusztította el. A természeti katasztrófaként értékelte pusztítás során több tízezer hektáron az erdő teljesen elpusztult, a szél teljesen „leborotválta” a területet. Mint a táborban tartott előadásból megtudtuk, ettől kisebb pusztítást eredményező szélvihar minden évben éri a Tátrát, nagyobb időközönként pedig a mostanihoz hasonló pusztítás is előfordul.

A Rákóczi Szövetség a Magyar Ifjúsági Közösséggel közösen idén is (sokadik alkalommal) Szabadegyetemet szervezett a Magas-Tátrához, pontosan a letarolt terület közepére, a Csorba-tó mellé.

A Tátra nem csupán a téli sport szerelmesei számára nyújt sokoldalú sportolási, kikapcsolódási lehetőséget. A résztvevők főképp az ELTE és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egykori és jelenlegi diákjai, a Magyar Ifjúsági Közösséghez tartozó fiatalok, valamint a Rákóczi Szövetség munkatársai voltak kb. 100 fő. A Szövetség a résztvevők megszervezésében segédkezett és a busz költséget vállalta át.

A budapesti indulás a Hősök teréről csütörtökön, február 24-én a délelőtti órákban történt. A hétvégi Bush-Putyin pozsonyi csúcstalálkozó miatt a határátkeresésünk hosszabb időt vett igénybe, a szigorúbb ellenőrzés miatt. Ennek eredménye másfél órás várakozás volt. Felvidéken folytatott utunkat pedig a téli rossz útviszonyok nehezítették. Felkészült buszvezetőnkön azonban a jeges, nehezen járható utak sem fogtak ki, előkerültek a hőláncok és máris indultunk tovább. Közel éjfélkor, em-

bert próbáló utazás után megérkeztünk úticélunkhoz, a Csorba-tóhoz, ott a Helios szállodában kaptunk elszállásolást. Korábban a helyszínre érkezett felvidéki barátaink szeretettel üdvözölték bennünket. Jó érzés volt viszontlátni a Rákóczi Szövetség korábbi rendezvényeiről már megismert arcokat.

A regisztráció után finom vacsora fogadott bennünket, amit pedig egy hajnalig tartó élő zenés tábornyitó követett, ahol az Emmer Péter - Sotkovszky Lajos - Zsapka Attila trió játszott gitárokon és dobokon. Itt mindenkinek lehetősége volt megmutatni táncművészetét.

Másnap reggel gyönyörű téli napra ébredtünk. Kezdődhetett a síelés, kinek-kinek a maga szintjének megfelelően. Akadtak, akik a síelésről eltérő programot választottak és kirándulni mentek, vagy egyéb elfoglaltságot találtak.

Délután a Tátrai Nemzeti Park volt vezetője, Ivan Vološuk, tartott előadást a Magas-Tátrát ért katasztrófáról. Érdekes adatokat hallhattunk a Tátra múltjáról, fejlődéséről és a jövőjét érintő kérdésekről.

Az este az előzőhöz hasonlóan zajlott, azzal az eltéréssel, hogy már nem élő zenés szórakoztatott bennünket. A jókedvünk fokozásához azonban ez is tökéletesen megfelelt.

A következő napon szintén lehetőségünk volt a síelést felcserélni és élvezni a síelés nyújtotta örömeiket.

Este megtekintettük a magyarság tragédiáját bemutató nagyszerű Triton című filmet. A vetítés előtt a rendező Koltay Gábor fia Koltay András röviden bemutatta a film keletkezésének körülményeit, valamint fogadtatását.

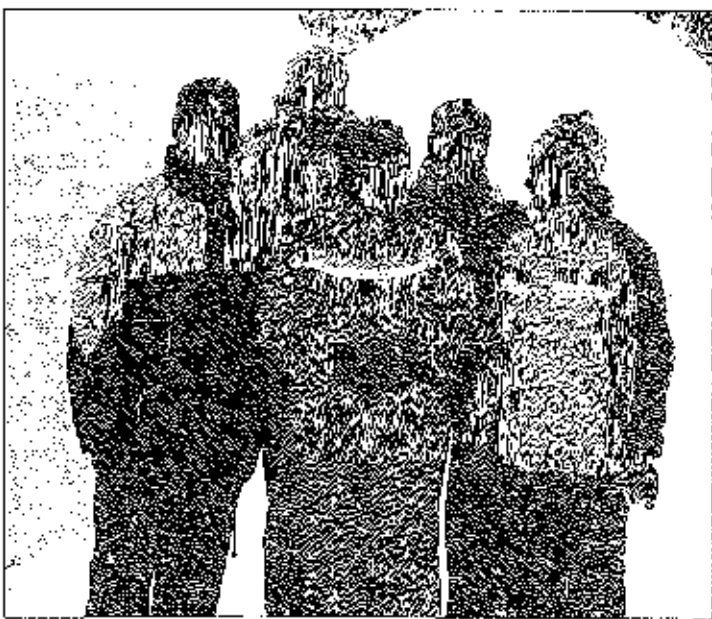
Az utolsó közös esténk is az előző esti hangulathoz hasonlóan telt.

Másnap a hazaindulás pillanatal mindannyiunkat szomorúsággal töltötte el, hisz búcsúztunk felvidéki barátainktól és a gyönyörű tátrai tájtól.

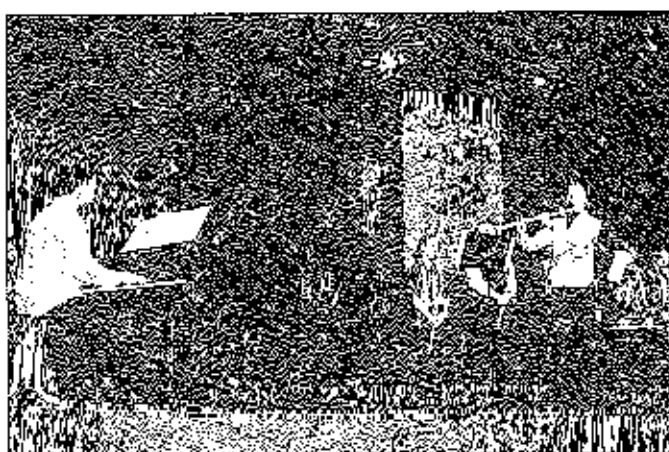
Hazafelé vezető utunk gyorsabban telt.

Remélem, táborozásunkat jövőre megismételhetjük és bizom abban, hogy kis csapatunk nem okozott a szélviharhoz hasonlóan kárt a Magas-Tátrában.

Kiss Péter

A Magyar Kultúra Napja Gyöngyösön

Mi, a Rákóczi Szövetség gyöngyösi helyi szervezete 2005. január 21-én ötödik alkalommal emlékeztünk meg Kölcsey Ferenc Himnuszának születésnapjáról, a Magyar Kultúra Napjáról. A Vak Bottyán János Műszaki és Közgazdasági Szakközépiskola adott otthont [Pető Imre tanár úr, a városi kulturális bizottság tagja egykori ötlete alapján] a város középiskolás diákjai, a Zeneiskola, a Bottyán nevű zene-

vérlétezmények és a határon túli testvériségek számára ennek a kulturális, művészeti megemlékezésnek.

Rendezvényünk védnöke Hiesz György polgármester úr volt, az öt képviselő Keresztesi József alpolgármester úr mondott nyitó beszédet.

Az alpolgármester úr ünnepi beszéde előtt és után a Zeneiskola növendékei adtak rövid hangversenyt. Felvidékről, Tornaljáról, a magyar gimnáziumból 16 diák és négy tanár érkezett rendezvényünkre, köztük a gimnázium igazgatója, Galó Pál Vilmos úr is. A tornaljai magyar nyelvű gimnáziumhoz több éves jó kapcsolat fűzi iskolánkat. A két iskola kapcsolata mellett meg kell említeni a két városban működő Rákóczi Szövetség helyi szervezeteinek kitűnő

kapcsolatát is. A gimnázium diákjai Irodalmi műsort adtak elő. Erdélyből, Gyimesfelsőfokról érkeztek – Bersán Lajos atya, a gimnázium igazgatója vezetésével – az Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Gimnázium tanulói. A gyerekek a csíki székely, gyimesi és moldvai csángók népviseletébe öltözve léptek a Mát-ra Művelődési Központ színpadára. Az esztergomi Bottyán János Műszaki Szakközépiskola diákjai tanáraik vezetésével léptek fel zenés műsorukkal. Az ünnepség után Pető Imre tanár úr és Takácsné Sárossy Mária tanárnő, a rendezvény fő szervezője ajándékkönyveket és emléklapot adott át a sikeresen szereplő diákoknak. A Rákóczi Szövetség irodájából kapott könyveket a határon túli fiatalok kapták meg. A rendezvény zárásaként a diákok és tanárok közösen látogatást tettek a ferences rendi templomban, Bottyán János generális sírjánál.

Szabó Ferenc

Nagyságos Fejedelem születésére emlékeztünk

A Rákóczi Szövetség minden évben koszorúzási ünnepség keretében emlékeztünk II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelem születésének évfordulójáról. Tekintettel arra, hogy március 27-e Húsvét vasárnapra esett, az ezt követő első szombaton, április 2-án ünnepeltünk a budapesti Kossuth téren, a Rákóczi-lovasszobornál.

Az ünnepségen közel 300 felvidéki és magyarországi középiskolás vett részt Dumaszerdahelyről, Somorjáról, Érsekújvárról, Révkomáromból, [polyságról, Léváról], Kassáról és Miskolcra. Meghívtuk továbbá azon országok Magyarországra akkreditált követelt, amelyek területén névadó fejedelemünk tevékenykedett. Nagy öröm, hogy elsőként jelezte vissza részvételi szándékát és személyesen megtisztelte ünnepségünket Dejan Janca Szerbia-Monte Negro nagykövete és több más nagykövetség munkatársai is. Részt vett ünnepségünkön továbbá számos hazai közéleti személyiség, így Deutsch Tamás, a Magyar Országgyűlés alelnöke, Révész Márkusz, a Fidesz Magyar Polgári Szövetség szóvivője, valamint Zsíkó Roland, a Magyar Demokrata Fórum országgyűlési frakciójának titkára.

Magyar Demokrata Fórum országgyűlési frakciójának titkára.

Az ünnepségen Bánffy György színművész Sajó Sándor: Magyarnak lenni című versének egy részletét, Borcszászról Fehér László Thyá János: Rákóczi búcsúja című versét szavalta el.

Az ünnepség hangulatát emelte Nagy Csaba tárogatóművész közreműködése és a délvidéki Csóka Férfi Dalárda műsora. Az ünnepi beszédet Száraz Dénes, a felvidéki cégalap-hálózatot tömörítő Szülőföldön Magyarul Polgári Társulás elnöke mondta. Beszédében külön kitért az anyanyelvi oktatás erősítésének szükségességére, valamint a felvidéki magyar óvodák és kisiskolák támogatására.

Az ünnepséget követően a Felvidékről érkezett középiskolások számára a Néprajzi Múzeumba és a Nemzeti Múzeumba szerveztünk látogatást.

Halzi József elnök a délután folyamán megbeszélést folytatott több középiskolai Rákóczi szervezet vezetőjével.

Az ünnepségről beszámolt a Duna Televízió Híradója.

Ugron Gáspár

Sajó Sándor:

Magyarnak lenni

(Részletek)

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Magasba vágyva, tengeni egyre – lent;
Mocsolygva, mint a méla őszi táj,
Nem panaszkodni senkinek, mi fáj;
Borongni mindig, mint a nagy hegyek,
Mert egyre gyászlik bennünk valami:
Sokszázados bű, melyet nem lehet
Sem eltüntetni, sem bevallani.
Magányban élni, ahol kusza árnyak
Bús tündéreként föl-fölsírdogálnak,
S szálaiból a fájó képzeletnek
Feketefényű fátyal szövődnek
És bűt és gyászt és sejtést egybeszöve
Ráterítik a titkos jövőre...
Rábmódra húzni idegen igát,
Álmodva rólad: búszike, messzi cél,
S neg-megpihenve a múlt emlékinél,
Kergetni téged: csalfa délibábil...
Csalódní mindig, soha célt nem érve,
S ha szívünkben már apadoz a hit:
Rátakargatni sorsunk száz sebére
Önámításunk koldusrongyait...
– Én népeim! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!...

A Cultura Nostra történelmi vetélkedőről

A Rákóczi Szövetség és a Pannonhalmi Főapátság sorozatban negyedik esztendeje rendezi meg a Cultura Nostra vetélkedőt. A középiskolások részére kiírt történelmi verseny minden évben több száz csapatot mozgató meg a Kárpát-medence magyar iskoláiban. A verseny minden évben ősszel kerül meghirdetésre, míg a két forduló késő telen-kora tavasszal bonyolódik le. A feladatsorok összeállítása és a tematika megjelölése a Főapátság tanárainak feladata, addig a csapatok klertesítését, az adminisztrációs feladatokat pedig nagyrészt a Szövetség munkatársai végzik.

A 2004/2005-ös évben a vetélkedő témája Magyarország története az Árpád-házi királyok alatt (997-1301). A versenyre mintegy 550 csapat (1650 diák) jelentkezett, öt régióból (Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Vajdaság). A csapatok nagy része magyarországi volt, 74 jelentkezett a határon túlról.

A vetélkedő első fordulójára 2005. február 10-én került megrendezésre, hét határon túli és közel 25 magyarországi helyszínen. A bejelentkezett csapatok nagy része megjelent az elődöntő helyszínén, így több mint 500 csapat írta meg a kiosztott tesztort.

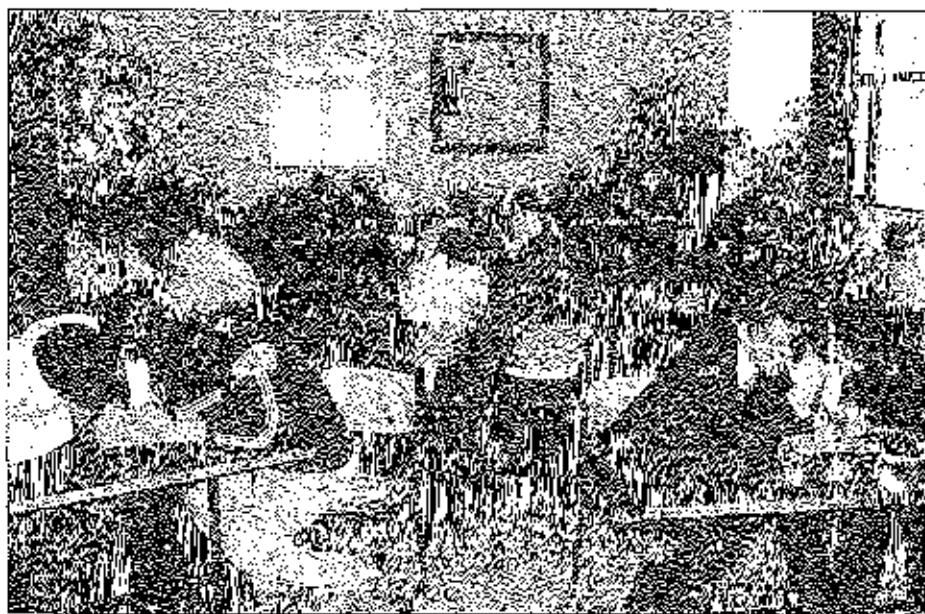
A vetélkedő résztvevői nehéz feladatokat kaptak, hiszen a 17 oldalas tesztort feladattal igen sok esetben a középiskolákban megszokottól eltérőek voltak: képfelismerés, vaktérkép és forrásfelismerés mellett, többek között egyes királyaink törvény-kibocsátásának társadalmi hátterét is elemezni kellett.

A résztvevők általában nehéznek értékelték a feladatokat, de a többség kiemelte, hogy az méltó volt a vetélkedő magas színvonalához. A lebonyolításban, az egyes helyszínek biztosításában, a szervezésben a Rákóczi Szövetség helyi szervezetei segítettek, nélkülük a vetélkedő nem valósulhatott volna meg zökkenőmentesen sem határon innen, sem határon túl.

A versenyző csapatok közül a tizenegy legjobb eredményt elért jutott a döntőbe, mely a 950 éves Tihanyi Apátságban került lebonyolításra április 15-17. között, a Duna Televízió kamerái előtt.

Reméljük, hogy a résztvevők a továbbiakban is magas színvonalú, jó hangulatú szellemi erőpróba részeként vesznek részt, és nem csak értékes díjakkal, hanem számos barátsággal is gazdagodva térnek majd haza.

Nagy Zoltán

A 2004-2005. évi Cultura Nostra történelmi vetélkedő döntőjébe az alábbi csapatok jutottak:

Avast Gimnázium, Miskolc:

Kovács Zsuzsanna, Pető Zsuzsa, Tuskó Zsófia
Felkészítő tanár: Nyíri Zoltán

Baár-Madas Református Gimnázium, Budapest:

Juhász Anna, Nagy Réka, Vincze Rita
Felkészítő tanár: Grynaeus András

Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc:

Asztalos Márk, Vadász Zsolt, Várnai Gábor
Felkészítő tanár: Dr. Puskás István

Fráter György Katolikus Gimnázium, Miskolc:

Csonka Laura, Sipos Zsuzsa, Vényige Róbert
Felkészítő tanár: Skornyákné Török Márta

Gundel Károly Vendéglátó és idegenforgalmi Szakközépiskola, Budapest:

Ertli Kata, Kovács Andrea, Orosz Zsolt
Felkészítő tanár: Broszmann Judit

Ilyés Gyula Gimnázium, Dombóvár:

Györfy Eszter, Kerekes Zsófia, Takács Melinda
Felkészítő tanár: Hajós Károly

Kodály Zoltán Magyar Tannyelvű Gimnázium, Galánta:

Bábik Tímea, Buják Gábor, Kondé Andrea
Felkészítő tanár: Kovács Krisztina

Márai Sándor Gimnázium, Kassa:

Csörgő Tamás, Fazekas Anikó, Striho Tibor
Felkészítő tanár: Kulcsár Beáta, Reitzner Ingrid

Nagyberegli Református Líceum, Nagybereg:

Barta Géza, Nagy Nándor, Orosz Zoltán
Felkészítő tanár: Varga Attila, Brekovszki-Puskás Erka

Selye János Gimnázium, Révkomárom:

Grajczki Márta, Nyers Szilvia, Ványa Péter
Felkészítő tanár: Kovács Irén

Tamási Áron Elméleti Liceum, Székelyudvarhely:

Bancsi-Rigó István, Bolyai Csaba Zoltán, Török Tamás
Felkészítő tanár: Péter István

A Rákóczi Klub életéből

A Rákóczi Klub nem külön társadalmi vagy civil szervezet, netán egy testvérszervezet, hanem Szövetségünk Budapesten működő politikai és kulturális fóruma.

A csaknem 5000 tagot tömörítő és több mint 130 vidéki szervezettel működő Rákóczi Szövetség budapesti tagjainak száma meghaladja a 800-at. Hogy a tagság összességében néha valahol, abból a célból jött létre immár 11 évvel ezelőtt a Rákóczi Klub. Kezdetben változó helyszíneken és alkalmi programokkal, immáron nyolc éve a Magyarok Házában működik, havi rendszerességgel.

Van a szerveződésnek egy másik célja, vagy inkább hozadéka is. A Magyarok Háza igen jó, centrális helyen van Budapest belvárosában és számos civil szervezet tartja itt rendszeres összejöveteleit, többek között a Herman Ottó Társaság, a Trianon Társaság, a Kárpátaljai Szövetség, a Világszövetség Szt. László Akadémiája, a Magyar Alkotók és Gondolkodók (MAG) Társasága.

A rendszeresség esetünkben azt jelenti, hogy a nyári szünetet (június-augusztus) kivéve minden hónap első szerdáján ott vagyunk a Magyarok Házában.

A Klub témaválasztása szerteágazó: Rákóczi életén és a Rákóczi-szabadságharc történetén túl nemcsak a határon túli nemzet-

társaink gondjával foglalkozunk, hanem aktuális politikai, gazdasági és kulturális témák is programba kerülnek. Igyekszünk mind itthonról, mind a határon túlról neves előadókat megnyerni egy-egy téma megbeszélésehez, elemzéséhez.

Az összejövetelek klubszerűen zajlanak. Az előre meghirdetett téma előtt tájékoztatást adunk a Szövetség működéséről, a lezajlott és a tervezett eseményekről, alkalom van beszélgetni, kérdéseket feltenni akár az aktuális témához, akár általában a klubtagokat érdeklő témákhoz.

A Klub változó érdeklődés mellett működik, átlagosan 30-35 fő körüli van a megjelentek száma.

Jelenleg a 2005. évi első félévi program közepében járunk. Túl vagyunk két összejövetelen: februárban Szabó Tibor, a HTMH volt elnöke elemezte a 2004. december 5-iki népszavazás eredményét és következményét, majd március elején Cseh Gizella történész tartott illusztrált előadást a Rákóczival kapcsolatos magyar színirodalomról. Meglepve hallgatta a nagyszámú érdeklődő, hogy bár színházaink műsorán nem, vagy alig szerepel Rákóczival kapcsolatos darab, jelentős mennyiségű, főleg XIX. századi színirodalommal rendelkezünk e tematikában.

A hátralévő program is sok érdekességet kínál. Áprilisban, pontosan április 6-án, szerdán a tavaly indított sorozat folytatásaként, Dunaszerdahely mutatkozik be. Tavaly a lévaiak mutatták be szeretett városukat, most a szerdahelyiek várjuk ezt, akik a helyi Egyesített Középsiskola szervezésében vállalkoznak erre.

A további klubnapok:

Május 4. A Rákóczi-szabadságharc 1705. évi eseményei, előadó: Mészáros Kálmán, történész.

Június 1. Egy francia-magyar Budapest. Bernard Le Calloc'h úr, akinek már több Rákóczi-tanulmányát közzétették a Rákóczi Hírlívőben, mesél kalandos életéről és magyarbarátságáról.

Július 2. (szombat) Rendkívüli klubnap a gyömrői Rákóczi Napok keretében. A Nagyságos Fejedelem 1705. július 3-án gyűjtő hangú toborzó beszédét mondott a Gyömrő melletti Nagymánya-réten, amelynek emlékére a helyi szervezetünk hűségesen ápolja. Idén, a 300. évforduló alkalmából kiemelten nagy ünnepeket terveznek, amelyen mi is részt kívánunk venni. Jelentkezni a központi irodában lehet.

Igy működik a Rákóczi Klub. Jöjjön mindenki, akit érdekel, sok érdekes és hasznos ismeret lehet szerezni Szövetségünk mindennapi munkájáról is.

Martényi Árpád

Kárpát-medencei Kastélykrónika

A Kárpát-medencei Kastélykrónika negyedévente megjelenő egyedülálló, sok képpel, régi képeslapmásokkal, archív fotóval, térképpel illusztrált folyóirat, amelynek célja, hogy az olvasóknak bemutassa egy csodás területi egység, a Kárpát-medence nemesi építészét és életmódját. A folyóiratban közölt tanulmányok korabeli források feldolgozásával, visszaemlékezésekkel, riportokkal idézik fel a kastélyok és lakóik egykori mindennapjait, gazdálkodását és életét.

A lap létrejöttét indokolta tette, hogy az épületek közül már sok elpusztult vagy romosan áll, és sűrű bozóttal benőtt falak a fedés homályába burkolóznak. Azonban a társadalmi érdeklődés megmaradt, sőt a kutatási eredmények sokszínűsége fokozza az igényt a kastélyok, kúrták, mesés kertek, parkok és egykori lakóik megismerése iránt. Az épületek tudományos és turisztikai értékeinek bemutatása az utóbbi években talán jobban előtérbe került, ezért úgy döntöttünk, hogy a témának önálló folyóiratot szentelünk.

A kiadvány felépítésében, szerkesztésében is arra törekszünk, hogy a Kárpát-medence minden részét bemutassa. Az olvasók először a nemesi építészeti kialakulásával és építészettörténelmi fejlődésével ismerkedhetnek meg az elismert szakemberek által közölt rövid összefoglalókon keresztül. Ezután egy kiválasztott megyét vagy régiót mutatunk be részletesen, és kastélytúra-útvonalakkal is segítünk azoknak, akik személyesen is szeretnék felkeresni ezen épületeket. Ezt követően az egyes Kárpát-medencei régiók, térségek ismertetése következik. A rovatokon belül rövidebb, ismeretterjesztő írások mellett helyet kapnak a legújabb kutatási eredményeket feldolgozó részletesebb tanulmányok is, az írások tartalmában a sokszínűsége, a minél szélesebb körű bemutatásra törekszünk. Fontosnak tartjuk, hogy hírt adjunk a jelenleg folyó felújításokról, helyreállításokról, valamint eseménynapárokat és programokat közzétételével a kastélyélet aktuális híreiről, rendezvényeiről.

A folyóirat tudományos és ismeretterjesztő volta miatt oktatási segédletként is

használható a történelem, irodalom, művészettörténet és művelődéstörténet területén.

A cikkek szerzői és a regionális szerkesztők Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Délvidék és Burgenland (Örvődék) területén élő helytörténészek, kutatók, tudományos szakemberek és érdeklődő laikusok, akiknek célja, hogy a folyamatosan változó környezetünk értékes elemeire felhívják a figyelmet, hogy ezek ne veszessenek el, és valamiképp dokumentálva legyenek.

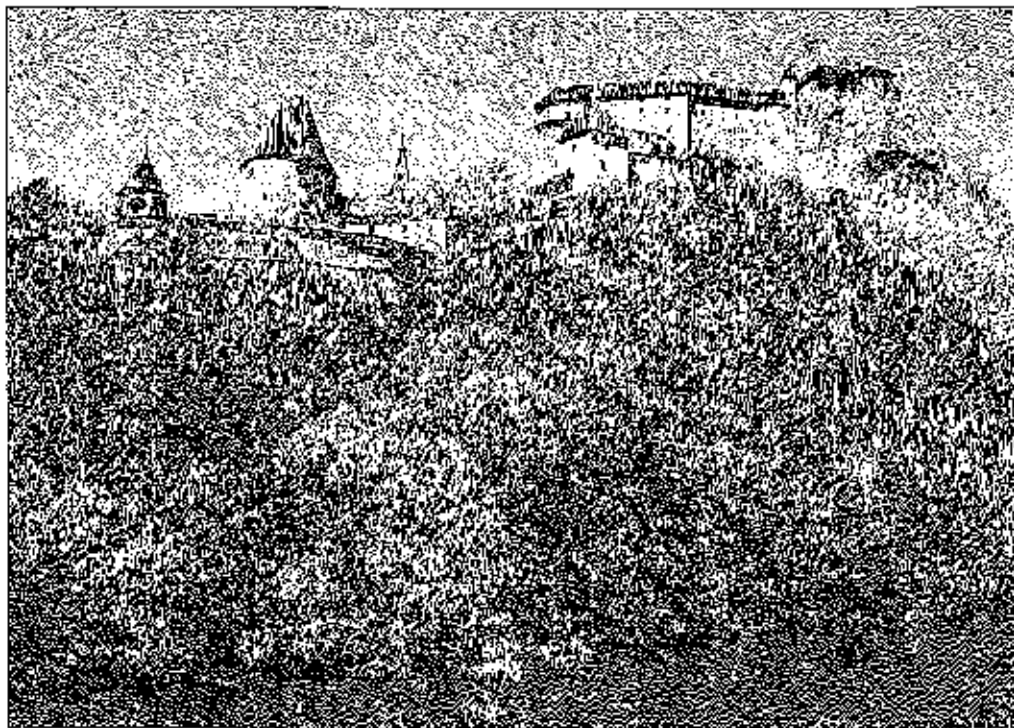
A lap működtetése is Kárpát-medencei összefogás, hiszen a szakmai szerkesztőség Budapesten van, a belső grafikai terv Erdélyi képzőművész munkája, s minden régiót képviselnek a szerkesztőségi tagok.

Reméljük, hogy a folyóiratunk érdekes és hasznos időtöltést jelent olvasóinknak és bízunk benne, hogy sokan személyesen is felkeresik az épületeket!

Herczeg Renáta, Virág Zsolt

Összefoglaló a Rákóczi Szövetség felvidéki oktatási-nevelési kezdeményezésének eredményeiről

A felvidéki oktatási-nevelési támogatás rövid bemutatása

A Rákóczi Szövetség 2004 novemberében hirdette meg felvidéki oktatási-nevelési támogatási programját, melynek célja a 2005-ös tanévben gyermekeiket magyar nyelvű általános iskola első osztályába iratódó felvidéki családok támogatása.

A kezdeményezés ahhoz a magyar alkotmányban rögzített követelményhez kapcsolódik, mely szerint az anyaország felelősséget érez a határon túli magyarok sorsa iránt és támogatni kívánja hosszú távú megmaradásukat a szülőföldjükön.

A Rákóczi Szövetség azért tartotta fontosnak a program beindítását, mivel a „Státusz-törvény” szlovákiai alkalmazásáról született államközi megállapodás nem teszi lehetővé a családok közvetlen támogatását. A törvény által a támogatás folyósítására kinevezett Pázmány Péter Alapítvány az anyaországi pénzeket csupán a magyar tantervű oktatási-nevelési intézmények mellett működő Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége alapszervezeteinek adhatja.

A felvidéki kisdíjak közvetlen támogatásának érdekében a Rákóczi Szövetség felhívást tett közzé, melyben arra kéri az ügy

iránt elkötelezett magyarországi civil szervezeteket, polgári köröket, alapítványokat, illetve magánszemélyeket, hogy vállalják fel egy vagy több felvidéki kisdíjak támogatását a 2005/2006-os tanévben tanulmányait magyar általános iskola első osztályában megkezdő diákok közül.

A program keretén belül lehetőség van arra, hogy azok az adományozók, akik meghatározott felvidéki régiót vagy települést kívánnak támogatni ezirányú ajánlásukat is megtehessek. A támogatók, a Rákóczi Szövetség kiemelten közhasznú szervezeti státuszából kifolyólag, igénybe vehetik a törvény szerint járó 30%-os adókedvezményt.

A Rákóczi Szövetség a felhívást 10 000 polgári körhöz, valamint további 5300 civil szervezethez juttatta el. A felhívás megfelelt a Heti Válaszban, a Demokratában, valamint a www.hairamagyarok.hu honlapon is. A kezdeményezéssel kapcsolatban

Halzl József és Hende Csaba 2004. november 15-én sajtótájékoztatót tartott, melyen ismertették a kezdeményezés lényegét, és elmondták hogy a Rákóczi Szövetség által 2001 óta működtetett Beíratási Program jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Szlovákiában növekedett az anyanyelvi oktatásban részesülő magyar elsősök száma. Ezt a törekvést szeretné a szervezet folytatni a szülők további támogatásával az új kezdeményezés keretén belül.

Már a felhívások postázása után napokban számos visszajelzés érkezett a kezdeményezéssel kapcsolatban, az adományozók köszönetüket fejezték ki a megkeresésért és támogatásukról biztosították mind a Rákóczi Szövetséget, mind pedig a felvidéki magyar kisdíjakot.

A kezdeményezés terjesztésében sokat segítettek a Budaörsi Polgári Kerekasztalban tömörült Polgári Körök, akik a Budaörsön élőket szólították meg. Fontos partnerünk továbbá a Pro Professione Alapítvány, a Professzorok Batthyány Köre, illetve a Demokrácia Központ is.

Az oktatási-nevelési támogatással kapcsolatosan november elején készült egy háttéranyag, mely bővebben elemzi a státusz-törvény szlovákiai alkalmazásának előzményeit, a Pázmány Péter Alapítvány működését és hiányosságait, továbbá összefoglalja a Rákóczi Szövetség Beíratási Programjának főbb eredményeit, és pon-

tokba szedve sorolja fel a magyar óvoda és iskola mellett szóló érveket és az ellenérvekre adható válaszokat.

A háttéranyag a Rákóczi Szövetség honlapján is megtekinthető.

Beszámoló a befizetett adományokról

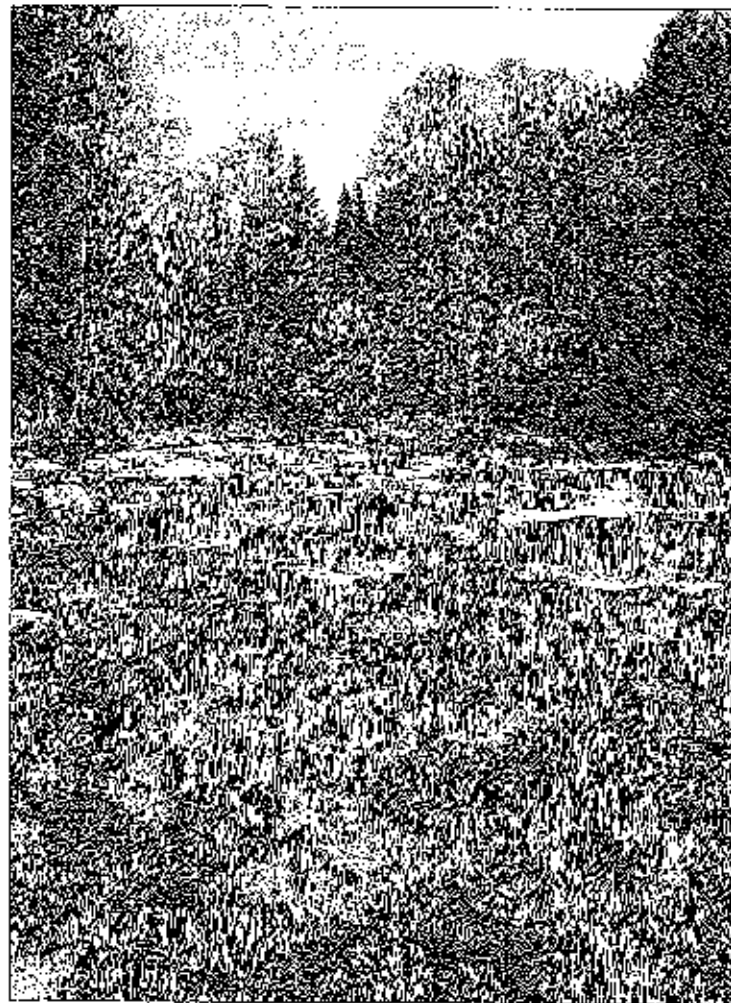
Támogatóink nagylelkű adományai révén 2005. február 28-ig csaknem 10 millió Ft gyűlt össze a Rákóczi Szövetség külön e célra megnyitott számláján (11705008-20488172 OTP Bank) Február végéig 581 adományozó (magánszemélyek, civil szervezetek, polgári körök, alapítványok és vállalatok) vállalta fel egy vagy több felvidéki kisdíjak támogatását. Ezen befizetők csaknem fele (283 befizető – 5 840 850 Ft) budapesti, de számos vidéki település is aktívan bekapcsolódott a kezdeményezésbe. Itt elsősorban Pécsét, Debrecent, Szegedet, Miskolcot és Budaörsöt említhetjük, ahonnan 7-10 adományozótól érkezett támogatás. A Pro Professione Alapítvány – tekintettel a régi, szoros kapcsolatra, mely a Rákóczi Szövetség alapítványához, a Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúráért Alapítványhoz fűzi – jelentős támogatást kíván nyújtani.

A felhívásban meghirdetett azon lehetőséggel, miszerint az adományozók egy általuk meghatározott felvidéki települést vagy konkrét családot is támogathatnak, február 28-ig hét befizető élt.

A Rákóczi Szövetség kiemelten közhasznú szervezeti státuszából adódóan minden adományozó, aki támogatását 2004. december 31-ig befizette, igénybe vehette a törvény szerint járó 30%-os adókedvezményt. Ezzel a lehetőséggel 188 befizető élt, akik részére 2005. január 31-ig postáztuk az adócsökkentő igazolásokat. Természetesen a 2005. évben befizetett adományok után is igényelhető lesz majd az adócsökkentő igazolás.

A felvidéki kisdíjak támogatásának forgatókönyve

A február 28-ig összegyűlt összeg természetesen napról-napra növekszik és reményeink szerint mód van rá, hogy 20 millió Ft keret-

összeg áll majd rendelkezésre a támogatás fedezeteként. A Rákóczi Szövetség több fontos együttműködő partnerétől is megerősítést kapott a felől, hogy komoly összeggel járulnak hozzá a kezdeményezéshez.

A 2005/2006-os tanévben a demográfiai tényezőket is figyelembe véve előreláthatólag 4000-4200 magyar kisgyermek első osztályba való beiratkozására lehet számítani a Felvidéken. A célból, hogy minél több kisdíjak részesülhessen támogatásban, a Rákóczi Szövetség partnerrel is egyeztetve úgy döntött, hogy a felhívásban eredetileg meghatározott 20 000 Ft-os ösztöndíjat 10 000 Ft-ra módosítja, kétszer annyi kisdíjak támogatását téve így lehetővé. A 10 000 Ft (1 500 Sk) szlovákiai viszonyok között még mindig jelentős összegnek számít. A 20 millió Ft-os keretösszegeből így körülbelül 2000 felvidéki családot, tehát a gyermekeiket várhatóan magyar iskolába beírató családok felét tudjuk a 2005/2006-os tanévben támogatásban részesíteni.

Mivel nem áll rendelkezésre annyi pénz, hogy minden első osztályba iratkozó magyar kisdíjak ösztöndíjban részesülhessen,

a Rákóczi Szövetség úgy döntött, hogy a 2005/2006-os tanévben elsősorban a szociálisan és gazdaságilag hátrányos helyzetű, illetve a szórányosodás jeleit mutató régiók kisdíkjait kívánja támogatni. Ezekben a régiókban ugyanis különösen felértékelődik a támogatás, mint a magyar iskolába történő beiratkozás motiváló tényezője. A támogatni kívánt régiók járások szerint a következők: Pozsony, Pozsonyvidéke, Szenc, Vágsellye, Nyitra, Losonc, Nagykürtös, Rimaszombat, Nagyrőce, Rozsnyó, Kassa, Kassa-vidék, Töketeres, Nagynihály. Ehhez járul még néhány további város – Galánta, Somorja, Zseliz, Ipolytöt – ahol az átlagosnál magasabb a nem magyar iskolába járó magyar nemzetiségű diákok számaránya.

A támogatás Beiratkozási Ösztöndíj formájában valósul meg. A beiratkozási ösztöndíj minden olyan felvidéki kisdíjakot megillet majd, aki a pályázati adatlapot a Rákóczi Szövetség részére kitöltve visszaküldi és a felhívásban szereplő pályázati feltételeknek megfelel. Többforrások esetén további kisdíjak támogatására is lehetőség nyílik majd.

Az ösztöndíjat elnyerő kisdíjakokkal (illetve törvényes képviselőjükkel) a Rákóczi Szövetség Ösztöndíjszerződést köt. A támogatási összeg (1 500 Szlovák Korona) kifizetése készpénzben, átvételi elismervény ellenében történik majd az ösztöndíjszerződés aláírásával egy időben. Előreláthatólag erre régióként megszervezett közösségi rendezvényeken kerül majd sor 2005 májusában-júniusában.

A konkrét települést megjelölő, és a családokkal személyes kapcsolatot felvenni kívánó adományozókat kélt időben értesítjük majd a támogatott családok elérhetőségéről, hogy a kapcsolatfelvétel mihamarabb megtörténhessen.

A Rákóczi Szövetség ezúton is köszöni együttműködő partnereinek a kezdeményezés terjesztésében nyújtott segítséget, valamint eddigi és jövőbeli adományozóinak a nagylelkű támogatásokat!

Rövid Éva, Ugron Gáspár,
Kiss Péter

Befizetések időszaki felbontása

Időszak	Befizetett összeg (Ft)	Befizetők száma
2004. november 10 - november 20	124 900	21
2004. november 21 - november 30	857 500	119
November összesen	982 400	141
2004. december 1 - december 10	1 243 700	130
2004. december 11 - december 20	1 447 987	91
2004. december 21 - december 31	3 376 300	140
December összesen	6 067 987	362
2005. január 1 - január 10	1 023 500	20
2005. január 10 - 20	287 000	19
2005. január 21 - 31	217 500	14
Január összesen	1 528 000	53
2005. február 1 - február 10	99 000	9
2005. február 11 - február 20	95 500	9
2005. február 21 - február 28	848 350	7
Február összesen	1 042 850	25
Összesen	9 604 039	581

Esterházy Jánosról lengyelül

Beszélgetés Molnár Imrével

Molnár Imre, az Esterházy János című könyv szerzője személyesen adta át könyve lengyel kiadását a pápának.

A gróf Esterházy János (1901-1957) mártírsorsú felvidéki magyar politikus életéről készült könyv 1997-ben jelent meg a dunaszerdahelyi Nap Kiadó gondozásában. Mind Esterházy, mind pedig a történész író, Molnár Imre erős lengyel kötődései indokolták, hogy az életrajzi mű lengyelül is megjelenjen. És ha már ez megtörtént, akkor lengyel barátai úgy gondolták, hogy legjobb, ha személyesen viszi el Molnár Imre a könyvet a Szentatyához Rómába.

Ebből az alkalomból készített Bertha Éva riportot Molnár Imrével a Remény című felvidéki, magyar nyelvű katolikus hetilapban. Ezt közülük most még egyszer.

- Kérlek, mondd el röviden, hogyan született meg Esterházy Jánosról írt lengyel nyelvű könyved? Mit tartalmaz? Azonos a magyar változattal? Esetleg eltér attól?

- A könyv magyar nyelvű megjelenése óta szerettem volna, ha Esterházy János életrajza szlovákul és lengyelül is napvilágot lát. Meggyőződésem, hogy sok szlováknak változna meg a véleménye, ha közelebbről megismerné szenvedéssel és végül mártírsorssal beteljesedett életét. Példa erre Frontisek Miklosko esete, aki fenntartásai ellenére is tiszteli Esterházyt, mivel alkalma volt közelebbről is megismerni életének egyes szakaszait – különös tekintettel börtönévre.

A lengyel kiadásnak más indokai vannak. Köztudott, hogy Esterházy édesanyja lengyel volt, s férje [id. Esterházy János] elvesztése után, mondhatni hősi elszánnással nevelte fel három felfárvá gyermekét. Láthatjuk, milyen eredménnyel. Az, hogy Esterházy ma a példaképünk, és morális, lelki, nemzeti értelemben is útmutatónk lehet, nagyon nagy mértékben lengyel nemzetiségű édesanyjának köszönhető. János szerette családjának lengyel ágát, szívesen időzött Lengyelországban, még akkor is, ha a lengyel nyelv magyaros kiejtése miatt gyakran megmosolyogták – főleg fiatalabb – lengyel rokonai. A vérs, a második világháború kitörését jelentő német megszállás után mindent megtett, hogy ottani rokonait s a velük tömegesen Magyarországra érkező lengyel menekülteket mentse, segítse. A lengyel nyelvű változat – mely alapjában véve a magyar kiadás fordítása – némileg bővített formában tér ki ezekre a részletekre. Végül lökést e kiadás megvalósításában az adta, amikor a müncheni börtöntemetőben jártam, s ott szembesültem egy eladéig számomra ismeretlen ténnyel. Azzal, hogy e szörnyű börtönbe a második világháború alatt, főleg a közeli Szilészlázból lengyel hazafeltöltésűk zárták be a németek, s közülük több tucatot kivégeztek, vagy halálra kínoztak, kiket itt e börtöntemetőben földeltek el, ugyancsak feltelen tömegsírokban. Ha ezt feltételezzük, s ennek nagy a valószínűsége, hogy bő tíz évvel a tragikus események után Esterházy János hamvait is ide helyezték, vagy inkább szórták szét, akkor megdöbbentő, hogy halála után földi maradványai legalább részben az övi közél tártettek vissza, s mégsem egé-

szem idegen, hanem hozzá hasonló sorsú vértanúk vére és szenvedései által megszentelt földben nyugodhatnak. Ha úgy vesszük, már ez is jelenthet bizonyos elégtételt vagy jelet a Gondviselés részéről családtagjai és ma élő szellemi utódjai, örökösei részére.

Ugyancsak fontos érv volt számomra, hogy itt Varsóban megismerkedhettem Esterházy János húgának, Máriának – akinek férje szintén lengyel Mycielski család sarja volt – gyermekeivel, akik ötven voltak, s közülük hárman [Piotr, Jadwiga és Zofia] még ma is élnek. Nagyon nehéz sorsot megélt, nagyszerű emberek valahányan. A kiterjedt Tarnowski, Mycielski család emlékezetében máig elevenen él „János nagybács” emlékezte és tisztelete. Ők is nagyban segítettek a lengyel kiadás megvalósítását, a hozzám nagyon közel kerülő Zofia, Zoska asszony pedig szerkesztette és utószóval is ellátta a kötetet. Nagy vágyam, hogy elhozhassem őt Pozsonyba, mert csodálatos átéléssel tud még a fájó és szomorú családi emlékekről is beszélni.

- Miért tartottad fontosnak, hogy gróf Esterházy Jánosról lengyel nyelven is megjelenjen egy kiadvány? Hogyan fogadták a lengyelek az ötletet és a könyvet? És hogyan fogadta Esterházy Alice?

- Túl vagyunk már néhány ltenli könyvbemutatóra. A központi könyvbemutatóra a Lengyel Írószövetség és a Lengyel PEN Klub varsói székházában került sor. Bár eddig is jól ismertem lengyel testvéreink hozzáánk, magyarokhoz közeli mentalitását és lelkületét, mégis megdöbbentő volt számomra az az azonosulás, ahogy a kötet előeddig számukra ismeretlen tényelt, adatalt a lengyelek fogadták. A lengyel kiadás számomra azért is fontos, mert felvidéki magyarként erkölcsi kötelességemnek érzem más nemzetek fiaival is megismertetni a roánk kényszerített nemzeti kisebbségi lét során a megmaradásért folytatott küzdelmünk történetét. Esterházy élete erre kitűnő aporopót szolgáltatott. Őszintén szólva a lengyelek előtt nemcsak Esterházy János élete volt eddig ismeretlen, nem sokat tudtak arról a kisebbségi léthelyzetről sem, amelybe a magyar nemzet egyhármad része a trianoni békediktátum után került. Felemelő volt számomra ismételtén meg tapasztalni azt a megértést, amellyel a könyvbe foglalt tényeket fogadta a lengyel olvasóközönség. Mindez ismét

az évszázados lengyel-magyar barátság megnyilvánulása volt, amelyet a történelem során mindig a kölcsönös empátia, az egymás bajai, szenvedései iránt tanúsított együttérző magatartás élteret és tartott fenn. A megértésükön túl számos új összefüggés is megvilágosodott előttem. A lengyelek számára ugyanis nemcsak a kisebbségi léthelyzetből adódó tragikus sors volt ismerős (hisz ugyanezt a sorsot élte meg a lengyel kisebbség Litvániaiban, Fehéroroszországban és Ukrajnában a második világháború után), de Esterházy Jánosról is elmondták többben, köztük történelmi szakértők is, hogy sorsa magába sűríti a közép-európai népek XX. századi szenvedéstörténetének szinte minden fejezetét. Ez bizonyos értelemben nemzetek feletti értéké emell életét, sorstragédiáját, hiszen más népek fia is azonosulni tudnak vele, saját szenvedéseiket fedezhetik fel az övében. Ilyen értelemben olyan tipikus sorsot élt és szenvedett meg, amely így vagy úgy osztályrésze volt, vagy lehetett valamennyi, Európa e részében élő, megnyomorított nemzet fiának. Nagyon hálás vagyok e felismerésért, mert mindez messzemenő következtetések levonására ad lehetőséget.

Leánya, Esterházy Alice kezdettől fogva híztatott, és természetesen nagyon örült a megjelenés hírének. Szinte első reakciója volt, hogy a könyvet el kellene juttatni a lengyel nemzetiségű Szentatyának, aki így még életében megismerkedhetne édesapjával, Esterházy János sorsával, áldozatával.

- A könyvet személyesen adtad át a Szentatyának. Meséld el olvasóinknak ezt az élményt!

- Bevallom őszintén, Esterházy Alice asszony ötlete kezdetben egy kissé merésznek tűnt számomra, főleg amikor belegondoltam a Szentatyá mostani, közismerten nehéz egészség állapotába. Ennek ellenére felhívtam egy kedves lengyel pap ismerősömet, a samdomíri teológiai intézet igazga-

róját, Jan Zimny atyát, aki – aktív életet élő, állandóan utazó papként – gyakran megfordul Rómában is. Meglepetésemre Zimny atya közölte, hogy épp most készül egy kisebb zarándokcsoporttal Rómába, hogy ott részt vegyen az év utolsó pápai kihallgatásán, amelyre december 29-én kerül sor. Megkérdeztem, elvinné-e az én könyvemet is magával, s lehetőség esetén elfutratná-e azt a Szentatyá környezetébe. Az atya természetesen igent mondott, majd másnap felhívott s felajánlotta, vegyék részt személyesen a zarándoklaton, mivel úgy adódott, hogy akad még egy szabad hely. Így a legszebb karácsonyi ajándékként nemcsak részese lehettem a 2004-es év utolsó pápai magánkihallgatásának, de a több ezer jelenlévő közül ott lehettem azon kevesek között is, akik személyesen járulhattak a Szentatyá elébe. Még utólag is felémelő örösz visszagondolni erre a megható és nagyszerű élményre. A világ minden részéről érkező hívek, többségében fiatalok, egy dinamikus, megújuló egyház képt sugározták, amelyhez örömteli érzés tartozni. A Szentatyá, törődött fizikai mévóltával is, Krisztus jelenlévő szeretetét sugározza és hordozza magában. Mivel hosszú sor állt még mögöttem, taát egy-két percet tudtam beszélni vele. Elmondtam neki, milyen könyvet hoztam számára, és kiről szól az. Közérlől, élmélyült figyelemmel hallgatta lengyelül elmondtott szavaimat. Szembebe tekintve tudtam, éri, miről beszélek, s mi a célja jövetelemnek, mondanivalómnak. Ennek bizonyítéka az is, hogy másnap a Szentatyá, a vatikáni államtitkárság egyik munkatársán keresztül egy saját kézzel dedikált szentképet küldött emlékébe nekem és családtagjaimnak. Mindezt mélyen megindító tapasztalat volt szá-

momra. A Szentatyá megismogatta és megáldotta a könyvet, amit az egyik kíséretéhez tartozó főpap azonnal át is vett tőlem. A könyvbe a következő dedikációt írtam:

„Alánlom öszentségének egy igazi embert; a félig lengyel, félig magyar származású Esterházy János életrajzát, aki az üldözöttek pártfogója, a lelkiismeret szavának őrzője és a keresztény értékek hűségese hirdetője volt. Mindéért öltö a kommunista rendszer áldozatává vált. Egyben kérem áldását tiszteletre, elsősorban a szlovákiai magyar nemzeti kisebbségre, amelyből származott, s amelyért életét és szenvedéseit felajánlotta. Odaadó hűséggel: Molnár Imre, Vatikán, 2004. XII. 29.”

Életem egyik legszebb élmény volt ez a római zarándoklat. Őszinte szívvel mondtam érte köszönetet ott, Szent Péter apostol sírja felett a Mindenhatónak.

- Másnap a Vatikáni Rádió lengyel és magyar adása is beszélgetést készített Veled a kihallgatásról, illetve a könyvről.

- Legyen szabad a téma kapcsán egy tovább vezető folyosó ajtajának megnyitására is kíséreltet tennem. A Vatikáni Rádió szóban forgó műsorának készítése közben a magyar adás kedves szerkesztője kérdezett rá, vajon lehet-e valamilyen köze Esterházy János életének a Szentatyá által épp most meghirdetett Oltárszentség Évéhez. Meglepett a kérdés, de azonnal eszembe jutott Esterházy börtönkálváltájának azon jelenete, amikor a vele együtt börtönbe zárt papok tívekben konkszerált könyörögt, azaz az Oltárszentséget épp Esterházyra bízták, mivel holmijukat gyakorta átkutatták, s őket személyesen is megmotozták, s persze súlyosan büntették, ha a „bűnjel” megtalálták náluk. Esterházy nem volt pap, viszont mély hite és pédaadó magatartása miatt annyira ismerték és tisztelték

a vele együtt raboskodó felszentelt egyháziak is, hogy reá bízták az Oltárszentség őrzését. Ő, mint valami járkaló monstra, a rongyaiba rejtett Szent Kenyeret nem csak őrizte, (ha durva beszédet, trágárságot hallott, akkor bármilyen nehezére esett is a járás – súlyos beteg volt már ekkor – eltávozott arról a helyről) hanem a haldoklókhöz, s egyéb rászorulókhöz is eljuttatta a „legfőbb eledelt”, ahogy ő nevezte börtönből kijuttatott rejtjelzett leveleiben. Amikor mindezt elmondtam a rádió mikrofonjába, akkor döbbentem rá magam is ennek a képtnek a máig ható hihetetlenül aktuális mondanivalójára, üzenetére. Vajon nem adott-e mindezzel örök példát Esterházy János minden hívő katolikus ember számára? Nem ez lenne mindannyiunknak feladata, hogy ilyen élő monstraicáká, életünkkel, pédaadásunkkal Krisztust hordozó keresztényekké legyünk valamennyien? Mindégy, hogy rongyos rabruha vagy fényes öltözet jutott-e épp nekünk...

E római zarándoklat adta meg a felismerést számomra, hogy bár küzdeni kell Esterházy politikai rehabilitációjáért, nem szabad elkeseredni akkor sem, ha erre belátható időn belül nem kerül sor. Az Esterházy János hitvalló életéből és tudatos áldozatvállalásából fakadó gyümölcsöket elsősorban lelki úton kell kamatoztatni. Személye elsősorban a felvidéki magyar katolikus közösség lelki megújulásának és összefogásának lehet eszköze. Esterházy János példáját kiemelve a mostani szűkre szabott, és sok esetben talán reménytelennek tűnő összefüggésekből, ezzel egy nagyobb kontextus, az egyetemes egyház horizontjára emelkedő példamutatással sikerülhetne tágitani. Híszem, és szívből kívánom a Gondviselés vezetésének megtapasztalását e téren is minden felvidéki magyar testvérem számára.

Balassagyarmat helytállása 1919-ben

A Felvidéket a cseh légió 1918. november 1. és 1919. január 18. között szállta meg. Január 15-én az Ipoly völgyében fekvő Balassagyarmatot, Nógrád vármegye székhelyét 45 főnyi szakasz foglalta el, amely később 100 főre nőtt. A vasútállomást, az Ipoly hídját és a laktanyát tartották kezükben. A vasutasokat a hadi forgalom érdekében további szolgálatra kényszerítették. A vasutasok szabatázs-akciókat szerveztek, de nem volt elég fegyveres erejük az ellenállásra, ezért felkarosták a közeli Magyaránádonban állomásozó honvéd alakulatot, a kecskeméti Molnáry ezred katonáinak parancsnokait, Bajcz Rezsőt és Víz Zsigmond századosokat. Jellemző az akkori lezülött katonai állapokra, hogy a parancsnokok csak a Katonatanács bizalmijának beleegyezésével intézkedhettek. A bizalmi abban a hiszemben egyezett bele az akcióba, hogy a cseheket hajnalban meglepi, és így könnyű lesz őket a városból kiaverni. A honvédség 190 fővel sietett a város megsegítésére. A vasútállomáson az akciójuk sikeres volt, de a laktanyában a csehek keményen ellenálltak. Amikor a honvédek veszteségeket szenvedtek, abbahagyták a harcot, és magára hagyták a városi fegyveres polgárőrséget. A város vezetői Budapesten a kormánytól kértek segítséget, de onnan nem kaptak, viszont Kalbauer Rudolf főhadnagy az önként vállalkozó Iglói géppuskás szakaszával Hatvanból sietett a várost felmenteni. Hozájuk csatlakoztak a balassagyarmati fegyveres polgárok. Először tolmács közvetítésével megadásra szözlították fel a cseheket, de amikor ez nem járt sikerrel, az iglóiak rohammal bevették a laktanyát és az Ipoly túloldalára ütöék a lefegyverzett cseheket.

Ezekben a harcokban a csehek 8 halottat és 7 sebesültet, a magyar honvédség 5 halottat és 12 sebesültet, a vasutasok 2 halottat és 5 sebesültet, a városi polgárőrség 4 halottat és 4 sebesültet veszített. A magyar veszteség összesen 11 hősi halott és 21 sebesült volt.

A cseheknek az Ipoly völgyére azért volt szükségük, mert a Párkány-Csata-Ipolyság-Balassagyarmat-Losonc-Rimaszombat-Bánréve vasútvonalon tudták csak a hadköszlekedést biztosítani és innen kiindulva tervezték Sárospatak, Miskolc, Eger, Gyöngyös, Hatvan megszállását. Balassagyarmat, Nógrád vármegye egykori székhelye volt az egyetlen magyar város, amely még a trianoni békediktátum előtt egy övvel, a Károlyi-uralom idején, saját kezdeményezésre véres harcokban menekült meg az elcsatolástól.

A 10. évfordulón (1929) a Városháza falán emlékművet avattak, amelyet 1949-ben, a Rákosi diktatúra idején befalaztak. A városvédő egyesület elnöke, Kamarás József (1909-2004) kezdeményezésére 1999. január 29-én került sor a kibontott emlékmű és a vasútállomási harcok emlékére elhelyezett tábla felavatására. Ekkor a köztársasági elnök a várost a „civitas fortissima” címmel tüntette ki.

Hábel György

Az alsósztrigovai Madách-síremlékről

Ijű Horánszky Nándor rendkívül értékes dokumentumgyűjteménye jelent meg a közelmúltban Budapesten az alsósztrigovai Madách-síremlékről a Madách Irodalmi Társaság sorozatában. Mivel ezt a fontos kiadványt szerencsém volt lektorálni, az alábbiakban van lehetőségem ismertetni eme síremlék létrejöttének történetét. Ráadásul mint Losonc szülőtte, fiatal koromban alkalmas volt átélni számos olyan eseményt, amely összefüggött a síremlékekkel és az „Ember tragédiájának” írója személyével. Ha pedig ismerjük Madách „Sírom” című versét, annak alábbi sorai minden magyar lelket megrendíthetnek, hogy valaki a halála előtt miképpen írt a jövőbeni sírjáról:

„Sírom kint álljon szabadban,
Honnan messzi, messzi látni,
Nap sugára, éj viharja
Járjon azt meglátogatni.”

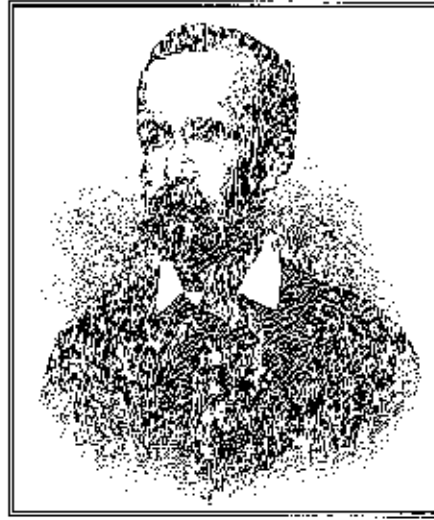
És amikor a kastély parkjában egy dombon, dús fák között megpillantjuk a Madách síremléke felett álló, gondolatokat ébresztő, kifejező erejű szobrot, elsőként a „vágyakozó ember”, „az égbe törő ifjú”, az Istenhez megtérő ember képe bontakozik ki előttünk. E kiadványban az írók tanácsa szerint elsőként az 1877-ben alakult Madách-emlékügyi Bizottság kívánt szobrot állítani a költőnek, majd 1923-ban, Madách születési cente-

náriuma alkalmából Losoncon jött létre a Madách-síremlék Bizottság. Ennek elnöke az a Giller János, aki a két világháború között a csehszlovákiai magyar nemzetiség egyik legjelentősebb politikusa volt, tagja lévén a prágai parlamentnek is. Őt bízta meg egy évtizeddel később Horánszky Lajos az emlékmű tényleges létrehozója az ellenőrző munkákkal, aki azt lelkiismeretesen el is végezte.

Még csak a költő sírja létezett, amikor azt 1930-ban Masaryk, Csehszlovákia köztársasági elnöke meglátogatta és megkoszorúta. Ezt követően alakult meg Pozsonyban a Magyar Tudományos Irodalmi és Művészeti Társaság – az ún. Masaryk Akadémia –, amelynek művészeti szakosztálya bízta meg 1933. június 17-én Szőnyl Endre műlépítést és Wimmer Ferenc műegyetemi tanárt az emlékmű megalkotásával. Végül is nem nekik, hanem Horánszky Lajosnak (1871-1944) sikerült mások hathatós támogatásával a tervet megvalósítani.

Az emlékmű létrehozásának eseményeiről szóló dokumentumok az MTA Könyvtárának kéziratárában – és részben családi tulajdonban – álltak rendelkezésre. Ugyanis mindez a kötet szerzőjének édesapja, dr. Horánszky Nándor (1889-1976) orvos juttatta el az MTA kéziratárának. Ő volt az, aki 1932-ben gépíróként Alsósztrigovára utazott és a Madách-birtokon felkereste a költő unokáját, Lázár Pálné sz. Madách Flórá, aki ott férjével és három gyermekével lakott. Miután azt tapasztalta, hogy a családi kriptá egy primitív dűlőben, kívül-belül elhanyagolt épületben volt, Horánszky Nándor doktor hozzálátott a szükséges pénzalap előteremtésére, amelyhez a Magyar Tudományos Akadémia jelentősen hozzájárult.

Az emlékmű kivitelezésére Telcs Edé tanácsára a Pozsonyban élő Rigele Alajos szobrászt kérték fel, aki a megbízatást el is vállalta. Így történt, hogy az új kriptá felépítése 1934. tavaszán meg is történt és a hamvak áthelyezése 1934. július 2-án végbe is ment, az exhumálással együtt. Emellett megjelentek a Magyar Tudományos Akadémia nevében Kéky Lajos, a Kisfaludy Társaság nevében Horánszky Lajos, aki egyben a sírbeszédet is tartott, valamint Harsányi Zsolt, Bibó Lajos, Komlós Aladár írók és Giller János, a csehszlovák parlament képviselője. Az írók között szereplő Kom-

lós Aladár losonci születésű író, akit nekem személyesen is volt szerencsém ismerni és vele nem egyszer találkozni – nem csupán a losonci ligetben, hanem később Budapesten is...

A síremlék megújítása után hátra volt a szobor mű elkészítése és felállítás. A szerző ezzel kapcsolatban döbbenetes módon megírja, hogy a szobrász Rigele az emlékmű tervezetével kapcsolatban közli: mivel Madách sírjának a kriptája vízzel tele volt, ezt ő, mint művész eképpen látta: „Sírod kicsi, elhagyott, de belőle messze ragyog az ember tragédiája.” Ezért kellett Rigeleéknek értesíteni Giller Jánost Losoncon a történetekről, megbízván őt a kriptáépítés ellenőrzésével. Erről olvashatunk a könyvben Giller leveleiből. Ezért a Madách-síremlék rendezésével kapcsolatban joggal írja Horánszky Nándor, hogy csak hálával lehet emlékezni Rigele Lajosra, az MTA egykori nagyhírű elnökére, Berzeviczky Albertre, a kiváló szobrászművészre, Telcs Edére, valamint Giller János ügyvédre, akiknek köszönhető volt a szilárd és a nedvesség ellen jól izolált kriptá elkészítése.

Ami a szoboralakot illeti, a bíráló bizottság azt a várlást fogadta el, amely egy oszlop tetején, kitárt karokkal ógbotoró ifjút ábrázol, akinck alakjáról könnyedén onlik le a testét borító lepel.

Ezt a szoboralakot láthatjuk Horánszky Nándor könyvének címlapján és belül több érdekes felvételen. Hálás köszönet illeti a szerzőt, hogy képes volt oly hangyaszorgalommal összegyűjteni ezt a rendkívül értékes forrásanyagot és azt a Madách Irodalmi Társaság segítségével egy szép kiadványban megjelentetni.

Vigh Károly

A „Hotel de Transylvanie”

Sáros grófjának párizsi játékbarnangja

Párizs történelmi belvárosában, a Szajna bal partján áll egy „Hotel de Transylvanie” nevű épület. Az Akadémia és a Képzőművészeti Főiskola között, a Malaquais rakpart 9. szám alatt, a Bonaparte (régebben Petis Augustins) utca sarkán fekszik. Egy négyemeletes, felér köböl és piros téglából épített palotáról van szó, melynek földszintjén egy képkeroskedés található. Oszlopos előcsarnokával, merdek palatetejével, manzárszintű felső ablakaival, kovacsoltvas erkélyeivel a XII. Lajos koraheli stílus jellemző épülete, 1622 és 1628 között, a kor egyik legfelkapottabb építészte alkotta. Eredetileg „Hotel du Perron”-nak hívták első tulajdonosa neve után, most is használatban lévő „erdélyi” nevét 1714-ben kapta, miután Sáros grófja, vagyis a bujdosó II. Rákóczi Ferenc ebben az épületben bérelt lakásokat vezérkara számára abból a százezer aranyfrankos kegydíjából, amit a francia kincstártól kapott, hogy ő és udvartartása rangjának megfelelő szállásra teljen Párizsban. Ennek ellenére, ő maga minden valószínűség szerint soha nem tartózkodott itt személyesen.

A párizsiak a bennlakó magyarok nyomán „Erdélyi palotának” nevezték el az épületet. Ami a fejedelmet illeti, előbb Chaillet-ban, aztán Passyban, végül a Versailles mellett Clagny-ban telepedett meg, hogy közel legyen a királyi udvarhoz, ahová úgylis szabad bejárása volt. Így könnyebben tudta Erdély és Magyarország függetlenségének ügyét védeni, és tárgyalásokat folytatni a miniszterekkel. Maga XIV. Lajos is tisztelettel fogadta, és a bonyolult etikett olykor szinte neveltséges szabállyal ellenében is szívesen bocsátkozott kötetlen beszélgetésbe vele. Újabb érv volt a Versailles-hoz közeli szállás mellett, hogy Rákóczi nagyon szeretett vadászni, sokszor vett részt a királyi falkavadászaton, a Marly erdőben.

Párizsba való megérkezése után gondoskodnia kellett száműzött társai megélhetéséről és elszállásolásáról. A feladattal megbízta bizalmas emberét, Brenner Domokos apátot, aki évek óta diplomataként és titkos kiküldöttként szolgálta politikáját.

A „Hotel de Transylvanie” névre átkeresztelt du Perron palota nem volt közönséges bérlház. Nagyszabású, elegáns épület volt, díszlépcsője, hatalmas termei voltak, fényűzően volt berendezve. A szomszédos Brenner apát mindjárt belátta, milyen óriási hasznot hajtana, ha az első két emeleten lévő luxus-

fakosztályt át tudná alakítani játékbarnává. Az akkori francia jog szerint nyilvános játékházat tartani rendőrfelügyelettel volt. Ellenben külföldi főnemes „hallgatóságos engedélyt” kaphatott, ha az udvar hajlandónak mutatkozott a „bűnről” nem tudomást venni. Ilyen furcsa felkérések mellett Sáros grófjának, Erdély egykori fejedelmének tehát joga volt e bizonyos „hallgatóságos engedélyt” igénybe venni. Mégis, hogy a magyarok ne keveredjenek bele egy esetleges botrányba, Brenner Domokos, miután Rákóczi jóváhagyását megnyerte, két francia tisztot (Péan és d’Absac) bízott meg egy kártyaszalon szervezésével.

Ők a legnagyobb örömmel tették eleget kérésének. Azonnal szíkkal járt a merész vállalkozás, annyira divatos volt akkoriban a kártyajáték az udvar és a főváros előkelő köreiben. Minden este számos hintó és hordszék állt a palota előtt. Állítólag a termekben igen nagy tételekben játszottak; a főteremben pedig egyszerre hatvanan tudtak az asztal körül játszani. Ezt hallván a rendőrhivatal be akart tiltani a játékot, és eljárást akart indítani a két francia tiszt ellen, de Rákóczi, főnemesi jogának tudatában, megakadályozta e szándékát. Bár ő maga nem játszott, és nem is helyeselte a furfangos Brenner ügyeskedését, tisztában volt azzal, hogy a kártyaház évi 30-40.000 aranyfrank jövedelmet hozott a magyar száműzöttek örökké üres erszényének.

A különleges intézmény berendezéséről, működéséről, az ott uralkodó légkőről, a játékosok szenvedélyéről meglehetősen pontos képet kapunk Prévost apát „Manon Lescaut” (1731) című regényéből, hiszen a szerző maga is számos éjszakát töltött ott, és olykor szó szerint utolsó inget is elfajszotta. Regénye, melyről azt lehet mondani, hogy a francia szerelmi irodalom egyik remekműve, nagy sikert aratott, így tovább népszerűsítette a „Hotel de Transylvanie”-t. Jules Massenet operát komponált a regény alapján 1884-ben. Az operában és a regényben is egy teljes jelenet szerepel, mely Sáros grófjának kártyabarnangjában játszódik.

Az intézmény sokat árthatott volna a száműzött magyar kurucok és elsősorban vezérük ügyének, különösen miután a rendőrhivatal ismét eljárást kezdeményezett az udvarnál a vétkesek ellen, de mivel nem járt sikerrel, a játék tovább folytatódott.

Rákócziaknak szüksége volt a gyanús forrásból származó pénzre, mert nagyon szűkösen éltek a tisztelettel. Csak XIV. Lajos halála után nyolc hónappal, 1716 áprilisában mondott le róla és költöztette el őket a Hotel de Transylvanie-ból, miután elhatározta, hogy a grosbols-l kamaldul szerzetesekhez vonul vissza.

Bernard Le Calloc'h

A Civil Tanácsadó Irodáról

A Civil Tanácsadó Iroda, mely 2005. február 1. napjával kezdte meg működését, ez ideig a pályázatokon való eredményes részvétel támogatását tekintette fő feladatának.

Örömmel tájékoztatunk minden érdeklődőt, hogy 2005. március 16. napjától heti egy napon a Tanácsadó Iroda munkatársa jogi tanácsadást tart, ezzel a tevékenységgel tehát bővíti az Iroda tevékenységét.

- Az ingyenes jogi tanácsadás keretében:
- a civil szervezetek (alapítványok is) megalakulásával, működésével kapcsolatos jogi tanácsadás, dokumentumok készítése,
 - tanácsadás munkaügyben, segítségnyújtás dokumentumok elkészítésében,
 - tanácsadás családjogi ügyben, segítségnyújtás dokumentumok elkészítésében,
 - tanácsadás média ügyben, segítségnyújtás dokumentumok elkészítésében,
 - a fentiekhez kapcsolódó egyéb ügyekben jogi segítségadás (újság alapítás, rendezvényhez engedély beszerzése, bérleti szerződés rendezvényhez, stb.).

A tanácsadás helye: Polgárok Háza (Budapest, VIII. Vési u. 6.), ideje: minden szerda 9-15 óra között, tanácsadást végzi: dr. Hardy E. Gábor ügyvéd;

e-mail cím: hardyfg@axelero.hu, tel.: 06 30/ 850 3931.

A tanácsadásra, időpontkérésre, egyeztetésre jelentkezni dr. Hardy E. Gábornál lehet az előzőekben megjelölt telefonszámon vagy email címen. Úgyisintén kérhető jogi tanács a fenti email címen, vagy néhány mondatos választ igénylő ügyben telefonon.

A megújult **HetiVálasz** előfizetői akciót hirdet!

Fizessen elő akár **20%** kedvezménnyel, és nyerjen
havonta 2 db repülőjegyet Európába.

További részletek a lapban, illetve weboldalunkon: www.hetivalasz.hu

Látókör kérdése ▶ **Heti Válasz**

